

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

Autorská kniha

Když pes zaštěká

Mikuláš Kalný

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Ilustrace a grafika
Specializace Ilustrace Grafika

Bakalářská práce
Autorská kniha

Když pes zašteká

Mikuláš Kalný

Vedoucí práce: prof. akad. mal. Mikoláš Axmann
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava
Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

**Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval(a) samostatně
a nejedná se o plagiát.**

Plzeň, květen 2021

.....
podpis autora

Chci poděkovat prof. Mikolášovi Axmannovi za vedení této práce a jeho odborné rady. Také děkuji své rodině, přátelům a svému přítelovi za podporu a trpělivost.

Obsah:

Úvod	4.
Tematizace a záměry	5.
Zpracování knihy	5.
Technika ilustrace	7.
Formát a vazba	8.
Úprava a digitální tisk	8.
Závěr	10.
Resumé	10.
Seznam použitých zdrojů	11.
Seznam příloh	11.

Úvod:

Když pes zaštěká je ilustrovaná kniha reflektující téma blízkost k druhé osobě, obzvlášť co se týče vztahů mezi queer lidmi, kdy mohou vzniknout dvě zároveň-existující reality. První realita je plná klidu, volnosti, a blaha; druhá realita strachu, že vzájemná blízkost vystavuje obě osoby nebezpečí a nevyprovokované agresí. Daná kniha mi dala způsob, jak zpracovat osobní zkušenosti za poslední dva roky.

Tematizace a záměry:

Knížka sleduje dvě postavy, které spolu tráví čas. Nemají směr, nějaké poslání, nebo cíl, jen si užívají vzájemnou přítomnost. Texty jsou monology vyzývající druhou postavu (a i čtenářku/čtenáře), aby si představovali různé scénérie. Klimax knížky se točí kolem konfliktu, kdy je toto blaho narušeno cizími lidmi a sleduje následující momenty po setkání se s hostilitou.

S texty Donny J. Haraway jsem se seznámil během studia na Maďarské univerzitě výtvarných umění v Budapešti. I když její eseje jsou velice evokující a zajímavé, nedokážu určitě říct, zda jim plně rozumím. Nápad ilustrování nápadů D. J. Haraway ke mně také přišel v Maďarsku, po vernisáži výstavy *Homelessness Between Yestermorrow*¹, která se odpichovala od textů a přednášek Marka Fishera. Skrze svou interpretaci konceptů předložených D. J. Haraway, jsem chtěl najít, jak by se daly texty aplikovat k mým vlastním zkušenostem a vytvořit dílo, které na D. J. Haraway odpovídá, ale je pochopitelné i bez předchozích znalostí její práce.

Zpracování knihy:

Ve formě knihy se mi zamlouvá intimita a schopnost tvořit pohlcující atmosféru. Osobní sdílení se tedy podle mě hodí více pro zpracování do knížky, nežli výstavy s prostorem. Tyto všechny vlastnosti knihy jsem se pokusil využít při tvorbě bakalářské práce.

Hledání vhodného tématu pro knížku byl zdlouhavý proces. Začátečním bodem byla esej s názvem *A Cyborg Manifesto*² od Donny J. Haraway. Téma díla jsem chtěl předvést v podobě němé knihy, jako jsou třeba ty od amerického ilustrátora Lynd Warda³. Tato cesta bohužel nebyla ta správná, a proto jsem změnil metodu hledání.

1. Horizont Galeria. 2020. Navštíveno 05. 05. 2021.

<<http://www.horizontgaleria.hu/hu/kiallitasok/archiv/fridvalszki-mark-homeless-between-yestermorrows>>

2. HARAWAY, Donna Jeanne. *Simians, Cyborgs, and Women*. Free Association Books, 1996. ISBN 978-1-85343-139-5

3. WARD, Lynd. *Mad Man's Drum*. Dover Publications, 2005, ISBN 978-0-486-44500-7

Dále jsem kreslil intuitivní motivy a kompozice, kde se postavy prolínaly s pozadím a organickými tvary. Akvarelová barva modelovala jisté tvary, další narušovala a nové zase vytvářela. Tah štětce mi přišel přirozený a hra s teplotou barvy mě v této fázi velice bavila. Jeden z podstatných nápadů do D. J. Haraway je přemýšlení nad hranicemi, například mezi tím co je přírodní a co je lidmi postavené. To jsem se snažil vyjádřit jak v kompozicích, tak i v textu. Následovalo psaní o kreslených motivech, kde vznikali dopisy místům, absurdní a fyzické nemožnosti, a dialogy mezi postavami, které pro mě většinou reprezentovali několik osob najednou.

Z tohoto souboru skic a krátkých textů vznikly klíčové body, od kterých se poté rozvinul zbytek děje.

Text v knížce pro mě byl až na druhém stupni podstatnosti; na prvním místě byli ilustrace a vizuální vyprávění. Proto jsem se rozhodl text vkládat jen občasně ve světlém odstínu šedi, aby neokrádal pozornost od ilustrací. Nějaká slova a fráze v textu jsem zvýraznil barvou odpovídající na barevnost ilustrací. Tímto jsem sblížil podobnost mezi textem a ilustrací a text sám o sobě se stal kompozicí.

Při plánování knížky jsem si musel už předem dávat pozor na vazbu. Rozhodl jsem se pro využití velice tlustého papíru, hlavně kvůli hmatovému zážitku při čtení knížky. Proto jsem plánoval vázat složky z tří papírů a v knize mít složky čtyři, což vychází na 48 stránek. Každá složka obsahuje určitou část příběhu a jeho barevnost. V první části je začátek dobrodružství, kde jsou přítomny všechny barvy. Druhá část je óda vodě (pro mě celkem důležitý motiv evokující vyrůstání v blízkosti k moři). V této části je dominantní zelenomodrá. Třetí je návrat do civilizace a setkání se s agresivitou, zdůrazněnou oranžovou barvou. Čtvrtá složka je o šoku a strachu, který je podle mého vnímání bílý až oslepující. Také jsem bral na vědomí využití střední stránky složky pro nejpodstatnější kompozice, jelikož zde jsou ilustrace nejméně narušené vazbou.

Technika ilustrace:

S techniky monotypu jsem si začal pohrávat už v třetím semestru studia. Pro tento projekt jsem zvolil monotyp přes síto, protože se dá lehce pracovat s několika barvami, umožňuje využití sýtisků pro udržení čistoty jednotlivých barev, a motivy se dají tvořit celkem volně a spontánně. Ale i tak bylo náročné najít postup, který by odpovídal mým představám.

Pro výběr této techniky byl nejdůležitější faktor reality, který mě donutil pracovat doma, nikoliv v dílně. Proto jsem si připravil domácí síto z dřevěných konstrukčního hranolů a polyesterové síťoviny o velikosti 48 x 68 cm. V prvních pokusech o monotyp jsem využíval akvarel, akvarelové tužky a tempery s transparentní bází značky Manoukian přes vlastní síto a přes více profesionální síto s jemným rastrem. Zatímco na první dojem tisky byly bohatě barevné, po zaschnutí příliš vybledly a samotná báze nabrala žlutého odstínu.

Díky rešerši jsem přišel na výrobu domácího receptu na transparentní bázi založenou na škrobu a glycerinu. Pasta ze škrobu přidá bázi strukturu a funguje jako fixativ po zaschnutí, zatímco glycerin prodlouží dobu schnutí a také pomáhá proti plísni antimikrobiálními vlastnostmi.

Tuto bázi jsem používal s měkkým pastelem a přírodním uhlem přes profesionální síto. Výsledky měly požadovanou barevnost, ale charakter byl příliš podobný obyčejné kresbě. Bohužel mé domácí síto s výraznějším rastrem nedokázalo udržet suchý pigment a nabralo spíše funkci struhadla.

Po další řadě experimentů jsem dospěl k dalšímu receptu. Rozdrcený pastel jsem zkombinoval s lžičkou lněného oleje a lžičkou glycerinu. V tomto receptu lněný olej rozpustí pigment z pastelu, zatímco glycerin umožní emulgaci oleje s bází a vodou pro vhodnou konzistenci k nanášení štětcem a dosažení různých odstínů. Pastel jsem používal oproti sítotiskové barvě především díky dostupnosti během karantény.

V kresbě se tedy zachovával v místech rastr síta, zatímco jinde se rastr ztrácel. V určitých motivech jsem bází přilepil na zadní stranu síta papírové šablony pro získání ostřejších okrajů. Určitě by se dalo s práci se šablonami více experimentovat, nicméně jsem chtěl využít ostré hrany šetrně, jelikož rozpité okraje mi přišli poetičtější.

Formát a vazba:

Formát knihy jsem se rozhodl přiblížit velikostem podobných rozměru A4. Tato velikost je odvedena z techniky a charakteru ilustrací. Důležité pro mě bylo zachování rastru síta i při digitálním tisku a z tohoto důvodu jsem se rozhodl ilustrace zvětšit o 58 %. Kdybych tvořil menší ilustrace, pochybuji, že s konzistencí barvy bych byl schopen zachytit dostatek detailů tak, aby motivy ilustrací byly čitelné. S menším tiskem by se ztratil detail a charakter monotypu, zvláště na strukturovaném papíře.

Knihu jsem vázal do vazby V8 s deskami potaženými potištěným papírem a knihařským plátnem. Plátno dodává deskám pevnost a odpovídá textilnímu charakteru ilustrací bez toho, aby prozrazovalo příliš moc o tom, co se odehrává ve vnitřku knihy.

Úprava a digitální tisk:

Reprodukce monotypů na laserové tiskárně byla větší výzva než jsem očekával. Reprodukce barev pastelů skrze CMYK byla prohraná bitva už od začátku. Míchané barvy nikdy nevytvoří stejně zářivé tóny jako na originálních ilustracích. Nesnažil jsem se tedy uchovat ilustrace věrné originálním tiskům, ale spíše udržet konzistenci barev tak, aby fungovaly mezi sebou v knížce.

Další nevýhoda digitálního tisku je nevyhnutelný lesk toneru na papíře. Pátral jsem po vhodném papíru, který by toner lépe nasákl a alespoň zmenšil vzhled tohoto lesku. Také jsem zjistil, že pro velké

plochy barvy se hodí strukturovaný papír, jelikož odráží světlo více směry. Struktura papíru má nevýhodu v tom, že omezuje z určitých úhlů pohledu čitelnost. Pod jistém úhlem se už i tak jemný text stane nečitelným, ale jelikož se jedná o knihu, která většinou bude čtena jedním člověkem v daný čas, věřím že tato nevýhoda je minimálním problémem. Finálně jsem se rozhodl pro papír Rivers Laid 220 g/m².

Závěr:

Zkoumání vlastního tématu, experimentování s novou technikou, a hledání výsledného projevu limitovanými prostředky byla pro mě velmi obohacující a zábavná zkušenost. Technická metodika, kterou jsem zvolil a vymyslel pro tvorbu ilustrací, má nadále potenciál pro vylepšení a využití jinými způsoby. I zpracování tématu pro mě bylo uspokojující, i když místy náročný úkol a forma knihy mě naučila mnoho nových dovedností a způsobů přemýšlení.

Resumé:

Když pes zaštěká is a fully illustrated book reflecting on the themes of physical closeness between persons, specifically people with queer identities, and the coexisting realities that this can create. The first reality is one of peace, freedom and pleasure; the other is a reality of fear from potential unprovoked aggression at this closeness. This book is based around personal experiences from the last two years.

Seznam použitých zdrojů:

- HARAWAY, Donna Jeanne. Simians, Cyborgs, and Women. Free Association Books, 1996. ISBN 978-1-85343-139-5
- CHWAST, Seymore, HELLER, Steven. Illustration a Visual History. Abrams, 2008. ISBN 978-0810972841
- HAECKLE, Ernst. Kunstformen der Natur. Marix Verlag, 2004. ISBN 3-937715-17-7
- ODEHNAL, Antonín. Grafické techniky. Era, 2005, ISBN 80-7366-006-7
- FORTUNE, Dave, Water-based Screen Printing and safe Ceramic Decals. David Fortune 2016. ISBN 9781906501112
- WARD, Lynd. Mad Man's Drum. Dover Publicarions, 2005, ISBN 978-0-486-44500-7
- Horizont Galeria. 2020. Navštíveno 05. 05. 2021.
<<http://www.horizontgaleria.hu/hu/kiallitasok/archiv/fridvalszki-mark-homeless-between-yestermorrows>>

Seznam příloh:

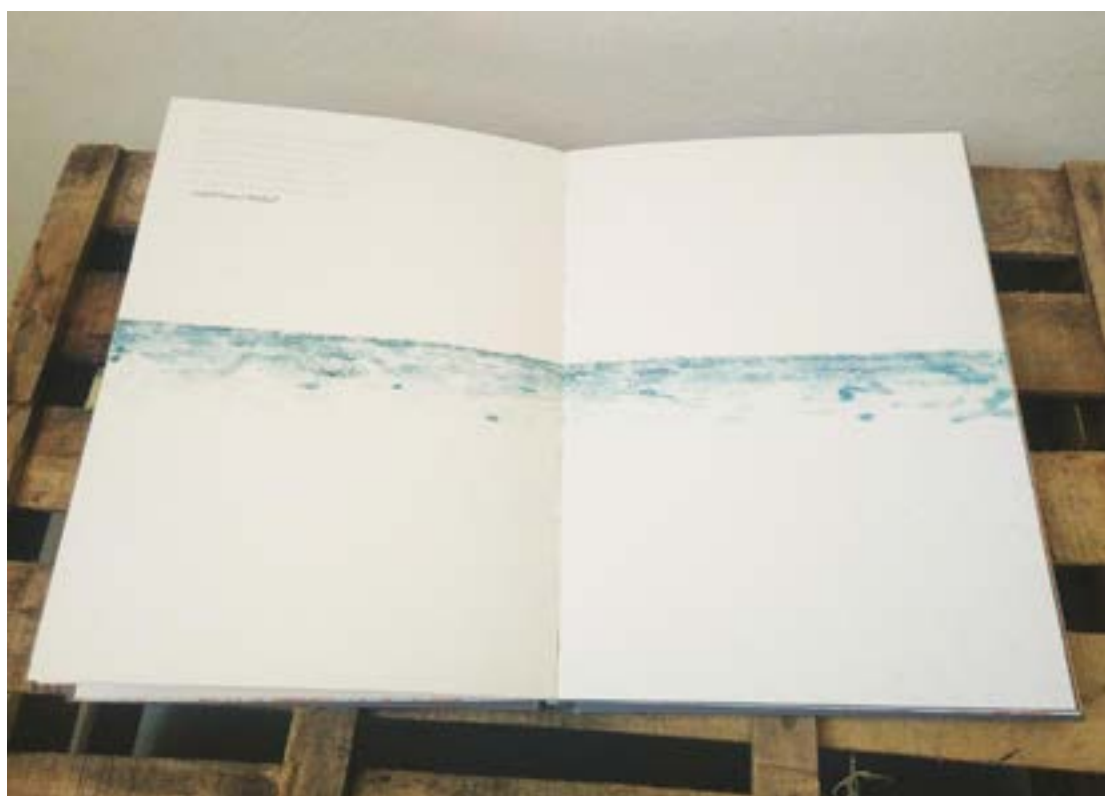
- Příloha 1.** Finální vazba
- Příloha 2.** Ukázka dvoustránky
- Příloha 3.** Ukázka dvoustránky s textem
- Příloha 4.** Ingredience na barvu
- Příloha 5.** Smíchaná barva
- Příloha 6.** Rozvrh kompozice na barevníku
- Příloha 7.** První barva nanesená na sítu
- Příloha 8.** Síto po soutisku
- Příloha 9.** Papírové šablony na sítu
- Příloha 10.** Soubor tisků

Příloha 1.

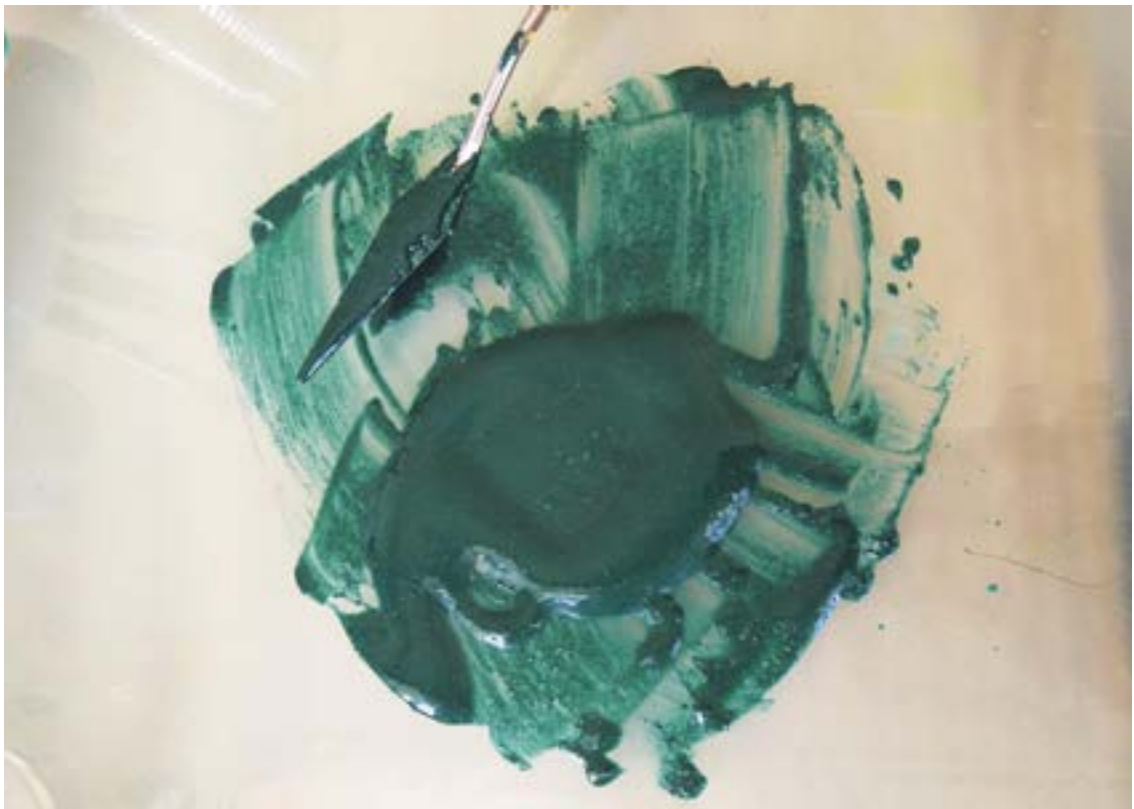
Příloha 2.

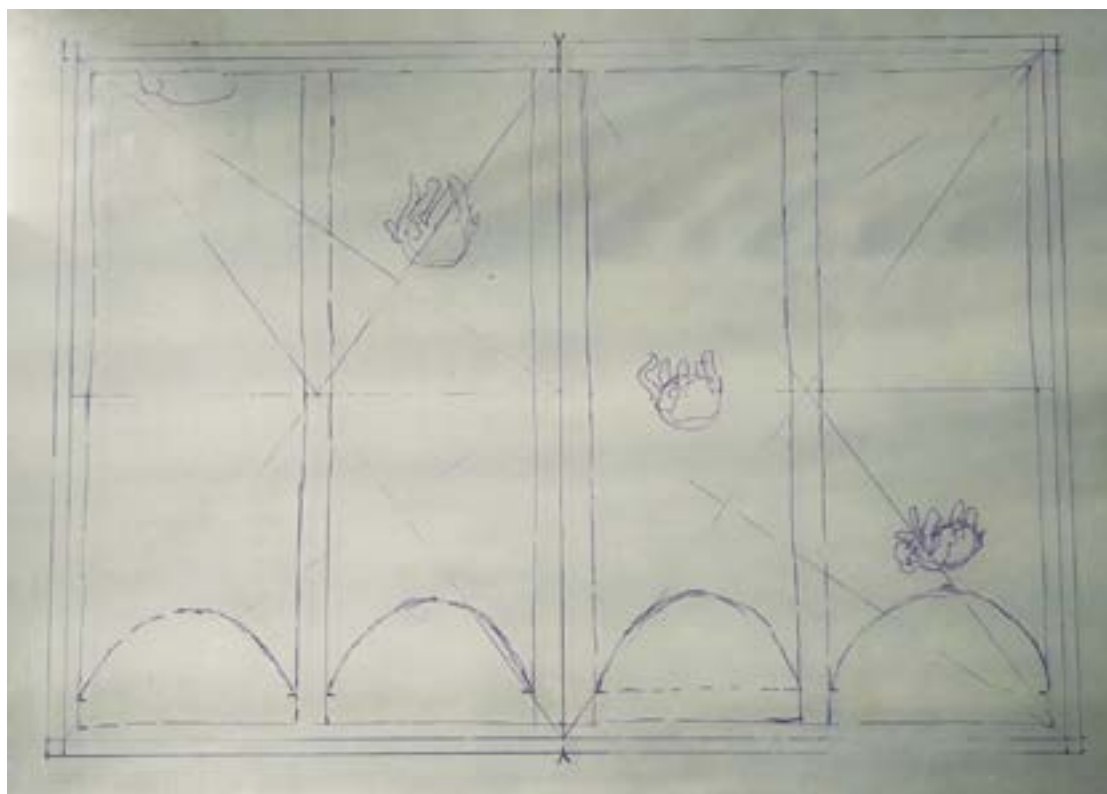
Příloha 3.

Příloha 4.

Příloha 5.

Příloha 6.

Příloha 7.

Příloha 8.

Příloha 9.

Příloha 10.